

Előfizetési árak:

Egy évre . . . . . 5 frt — kr.
 Fel évre . . . . . 2 frt 50 kr.
 Negyed évre . . . . . 1 frt 25 kr.

Szerkesztőség:

Kurcaparti-utca 31. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények és az előfizetési pénzek is küldendők.

SZENTESI LAP

VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

Hirdetésekre nézve

a lap egy oldalán 24 helyre van beosztva
 Egy hely ára 90 kr. Bélyegdíj minden beiktatástól külön 30 kr.

Hirdetéseket Stark Nándor könyvkereskedésében is felvetnek.

Bérmentellen levelek csak ismeri kezektől fogadtatnak el.

Nyiltér-ben

minden egyes sor közlése 30 kr
 Kéziratok vissza nem adatnak.

Megjelen hetenként háromszor:
 vasárnap, kedden és pénteken reggel.
 Egyes szám ára 4 kr.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
 SIMA FERENC.

Előfizetések elfogadtatnak helyben:
 Stark Nándor könyv- és papírkereskedésében.
 Ugyanitt egyes számok is kaphatók.

Stammer alispán nyilatkozik.

Stammer alispán a kormány félhivatalos lapjában, a „Nemzet”-ben, hosszabb nyilatkozatot tesz közzé, melyben a Csongrád megye adminisztrációját kompromittáló botrányos állapotoknak az országgyűlésen lett szellőztetése s a százas küldöttség által a belügyminiszterhez beadott panasz ellen védekeznek.

Stammer alispán tehát védekezik! De nem azzal, hogy az ő kormányzata ellen felsorolt konkrét vádak közül csak egyetlenegy betűt is megcáfolna, hanem azzal, hogy első sorban a csongrád megyei adminisztráció ellen emelt panaszt s az itt uralkodó közéleti és társadalmi beháborút úgy igyekszik feltüntetni, mint ha ezt a fegyelmi vizsgálattal üldözött és hivatalvesztéssel sújtott tisztviselők izgatása okozná. Másodsorban megvádolja Stammer alispán Horváth Gyulát, ki őt már 1889-ben visszavonulásra hívta fel, mely esetben megígérte számára a teljes nyugdíj kieszközlését, s ugyanekkor — Stammer állítása szerint — Horváth Gyula kijelenté azt is, hogy ha Stammer vissza nem vonul, akkor őt nem szűnik meg üldözni. Végül azt mondja Stammer, hogy: *a megyei törpe kisebbség érdekszövetkezet az, mely őt üldözi, őt, ki 40 év óta becsülettel szolgálja a vármegyét.*

Mi ugyan kijelentettük, hogy a csongrád megyei közigazgatási botrányokról — nem értve ide az újabb felmerülő eseteket, mint amilyen például a szegvári iparosok ügyében világot látott legújabb nagy becsű alispáni intézkedés — hallgatunk addig, míg a belügyminiszterhez beadott konkrét panaszok felett intézkedés nem történik, Stammer alispán nyilatkozata azonban kötelességünké teszi a felszólalást; mert ez az ember, kinek egész közigazgatási rendszere a Bach-korszakban a magyar eszme és hazafiság ádáz gyűlöletéből és üldözéséből, az alkotmányos élet alatt pedig hazugságból, hivatalos bűnök takargatásából, visszaélésekből és az uradalmi érdekek készséges kiszolgálásából állt, elég vakmerő az ország elé lépni, s itt azt hirdetni, hogy egy megyei törpe kisebbség érdekszövetkezet az, mely őt üldözi. — Ezen merészség hasonlít ugyan ahoz, mint mikor a csapdába került róka ravaszággal, furfanggal már menekülni nem képes; agyarával csapkod tehát jobbra és balra s végre önhusába harap, hogy egy részről félelmet, más részről részvétet keltsen, s így a félelem és részvét által támasztott vegyes érzelmek pillanatait szabadulásra használja.

Egészben véve erre szántnak lehet Stammer Sándor nyilatkozatát tekinteni. S ha ennek dacára ezen nyilatkozatot szó nélkül még sem hagyjuk, tesszük ezt azért, hogy lássa

a közönség, hogy Stammer Sándor alispán amily vakmerő itthon — uralkodásának fenntartása érdekében — a vele szövetségesek visszaéléseinek takargatásával és érdekeik kiszolgálásával, épp oly merész érdekszövetkezet címével illetni azokat, akik ő ellene harcolnak, s magát az önzetlenség bajnokául feltolván, megvádolni Horváth Gyulát csak azért, hogy ennek, a csongrád megyei közigazgatási botrányok miatt felemelt nyílt, férfias magatartására az országos közvélemény és kormány előtt az érdekelttség bélyegét süssse. S ugyanakkor, mikor ezt megcselekszi, hivatkozik 40 éves közigazgatási multjára, mint a hivatalos és polgári élet azon időszakára, mely támadás helyett, hálát és elismerést követel.

Lapunk jelen számához van csatolva egész terjedelmében azon vádirat — mert ezt csak annak lehet tekinteni, — mely Stammer Sándor kormányzata ellen a belügyminiszternek küldöttségileg átnyújtott. Stammer alispán a róka óvatosságával és ügyességével tér ki ezen vádban foglalt konkrét esetek cáfolására elől. Ezeket egy szóval sem érinti, mert érzi és tudja, hogy ha ezek szigorú vizsgálat tárgyává tétetnek, ő egy percig sem maradhat meg állásában s nyugdíj helyett súlyos fegyelmi ítélet fogja kísérni hivataloskodását a magán életbe, s így, mint már fentebb reá mutattunk, nem azt mondja nyilatkozatában Stammer Sándor alispán, hogy az ellene emelt vádak szigorú megvizsgálását kéri, hanem érdeklél vádolja azokat, akik nem akarják tovább tűrni az ő hivataloskodásának visszaéléseit, botrányait. S éppen ebben a vádban fekszik Stammer alispán kormányzásának a legnagyobb erkölcstelensége.

Mert vegyük először Horváth Gyulát. Hát mi személyi és mi anyagi érdeke van Horváth Gyulának abban, hogy ki legyen Csongrád vármegyében az alispán, vagy egyik-másik hivatalos állásban a tisztviselő? — Hiszen Horváth Gyula nem akar ebben a vármegyében lenni semmi, s nem kívánja érdekeit e vármegye által kiszolgáltatni semmi irányban. — Mi címen meri hát Stammer alispán érdeklél vádolni Horváth Gyulát? — Horváth Gyulát Stammer, aki hivatalos állását saját atyjafiai, gyermekei érdekeinek kielégítésére használta fel egész rendszerrel. S vajjon nem éppen Horváth Gyula volt-e 1883-ban, ki mint teljhatalmu kormánybiztos, Szentes, Csongrád Mindszent, Szegvár, sőt az uradalmak felett is döntő súlyal bírt, s kinek egy szavába került volna Stammernek a megbuktatása; de mert Stammernek közigazgatási multját akkor még nem ismerte, s így ellene tények alapján komoly kifogása nem lehetett, midőn Stammer

felkereste azt a Horváth Gyulát és sirva felkérte, hogy a vele szemben álló ellenzékét birja lemondásra és segítse őt arra, hogy még egyszer megválasztassék: Horváth Gyula ezt megtette, sőt Stammer alispán rimáncodására kész volt a Stammerrel szemben álló közéleti emberek és Stammer között a békés tisztujítás érdekében paktumot közvetíteni. E paktumra annak idején lapunk szerkesztője is fel lett szólítva; de ő kijelentette, hogy Stammer kormányzatát a vármegyére nézve áldatlannak tartja, s ha hajlandó is a Stammer alispán által kilátásba helyezett jobb megyei kormányzat reményében Stammer újabb megválasztatásához hozzájárulni; de semmiféle paktumra nem lép; mert Stammer ígéreteiben nem bizik, s így semmiféle paktum által nem akarja a vármegyei kormányzattal szemben függetlenségét lekötöni.

Igy vitte keresztül 1883-ban Horváth Gyula egyhangulag Stammer megválasztatását. Ő azonban, amit mi már régebben tudtunk róla, csak később győződött meg, hogy Stammer vezetése mellett tiszta közigazgatás egyáltalán van várható, s mint Szentes városának diszpolgára és e város előhaladásának s minden közalkotásának első rangú tényezője, foglalt 1889-ben állást, hogy Csongrád vármegye élére egy, Szentesnek egy, minden tekintetben diszére való ember foglalja el az alispáni széket. — Mi érvek vezethette volna ebben Horváth Gyulát egyéb, mint azon, soha meg nem hálálható szeretet, mely Horváth Gyulának egész lelkületét Szentes iránt eltölti.

De hát mi érdekük azoknak az embereknek, kik legnagyobb részben független gazda emberei Szentes és Csongrád vármegyének, s kik készek deputálni a miniszternél, hogy a csongrád megyei botrányos közigazgatási rendszernek egyszer már vége vettessék? Hát azért mennek ezek az emberek Stammer ellen; mert őket valami hivatalból kiszorította, vagy valami patika-jogot nem engedélyezett, vagy nem járt ki nekik, s így azt remélik, hogy a Stammerrel távozó rendszerváltással ők hivatal- vagy patika-joghoz jutnak? Vagy talán; mert ezek az emberek fegyelmi vizsgálattal üldözöttek? — Nem! Ezek az emberek nem várnak és nem is kérnek hivatalt senkitől, s így e tekintetben Stammer nem áll utjokban az ő gárdájával. Nem várnak semmiféle jogot, még kedvezményt sem tőle, sem az utódjától. Nem üldözöttek fegyelmi vizsgálatokkal, tehát az elkeseredés e tekintetben nem bántja őket; de jövőre sem várnak senkitől e tekintetben elnézést, s ha mégis meg nem szűnnek küzdeni mindaddig, míg Stammer az ő egész

kormányzasi rendszerével, meg nem bukott: ez onnan van; mert a kor, melyben élünk, és az emberek, kik ma megynék közéletének új irányt akarnak adni: Stammer Sándor kormányzásának alapját képező hivatalos visszaéléseket tovább túrni nem fogják. S ennyiben csakugyan érdekszövetkezet az, mely Stammer és környezete ellen harcol, oly érdekszövetkezet, melynek nem büntakadás, hanem a tiszta és becsületes közigazgatás a jelszava.

Nos és végre ott van az a Stammer által Csongrád megye közönségének annyiszor szemébe vágott 40 éves szolgálat.

Ha nem volna Stammer Sándor alispán hivataloskodása a visszaélés és büntakadás rendszere, amely elvégre is nem kerülheti ki a méltó megtorlást, még akkor is meg kellene ezen negyven éves szolgálatra jegyeznünk, hogy ebből 17 év a Bach-korszakra, hazánk elnyomatásának szomorú idejére esik, melyre a magyar nemzet siralma és átka nehezül.

S ha van ember az országban, éppen Stammer Sándor az, ki adjon hálát az istennek, ha a nép az ezen idő alatt tett szolgálataira fátyolt borít. *S annyit jegyezzen meg Stammer alispán, hogy 1849-től a mai napig becsületes magyar hazafi csak 24 éves hivataloskodásra hivatkozhatik önérettel!*

Ő azonban még ezt sem teheti; mert közszolgálatán szégyen vonul végig egész a mai napig, melyet csak méltán megérdemelt bukás követhet. — S ennek napjai immár közelednek!

Hogyan informálják a minisztert „hivatalból”?

Ezen cím alatt az „Egyetértés a következő cikket írja:

A képviselőház egyik minapi ülésén Komjáthy Béla képviselő szellőztetve a csongrád megyei állapotokat, a többi közt föl- említette azt is, hogy a belügyminiszter azon

az alapon semmisítette meg a központi választmánynak törvényszerűen megejtett választását; mert a megyei ügyésznek ezen választás ellen beadott fellebbezésében az állított, hogy a tápéi kerületből csak egy választópolgár választatott be, holott a törvény legalább is kettőt szab elő.

Az interpelláló képviselő előadta, hogy ez az információ pedig hamis volt, mert abba a központi választmányba tényleg a tápéi kerületből is két tag választatott be, egyik Novák József országos képviselő, a másik Eszes Máttyás dorozsmai gőzmalomtulajdonos. Erre az ülésen jelen volt Novák József képviselő közbekiáltott: „Csakhogy ez nem ugyanaz, mert van kettő” (t. i. Eszes Máttyás van kettő). Mely közbeszólásra a kormány-párt soraiban természetesen „élénk derűtség” keletkezett.

A dolog pedig úgy áll, hogy mikor a képviselőválasztók lajstromát készítik, választónak nem csupán a nevét igtatják a jegyzékbe, hanem polgári állását vagy fogalkozását és életkorát is, hogy a személyazonosság ne legyen kétségbe vonható.

Olyan Eszes Máttyás, a ki dorozsmai gőzmalomtulajdonos és 49 éves, nincs kettő, hanem csak egy. S éppen ez a 49 éves dorozsmai gőzmalomtulajdonos Eszes Máttyás van a dorozsmai képviselőválasztók névjegyzékébe bevezetve, a ki központi választmányi taggá választatott, a mint ez hiteles okmányokkal bebizonyítható.

Hogy Novák József országos képviselő ur ezt nem tudta, hanem maga is félre volt vezetve, ezt föl kell tennünk, mert tudva ezt a közbekiáltást talán még sem kockáztatta volna meg. Hanem felült ő is valaki információjának, a mint felült a megyei ügyésznek a belügyminiszter.

Üdvös volna tudni, vajjon a megyei ügyész urat is felültette-e valaki, vagy csak megnyugtatták, hogy hisz ezt úgy sem fogja senki sem keresni? Az ő dolga ezt tisztába hozni informatoraival. De az már a belügyminiszter dolga, hogy kérdőre vonja a maga hamis informatorait, mert az már még sem járja, hogy a kormány feje, vagy bármelyik tagja alantas közegek által hivatalból, ellenőrizhető hamis tényálladék szuggerálásával

oly vakmerően félrevezetessék, aminek következtése egy törvényszerűen megejtett hivatalbeli aktus törvényellenes megsemmisítése lehet.

Ha ezt meg merik tenni egy miniszterrel oly dologban, mely országos jelentőségű ténykedésnek a bázisa, — mert, reméljük, a képviselőválasztás előkészítése és vezetése talán csak az? — mely tehát esetleg országos ellenőrzés alá eshetik s országos felsülést és botrányt eredményezhet: mit várhatunk az ily emberek lelkiismeretességétől oly helyi dolgokban, melyekbe az országos törvényhozásnak bele tekinteni módja nincs?*

Helyi és megyei hírek.

— **Lapunk** mai száma külön mellékletül „A csongrád megyei küldöttség panasza a megyei közigazgatás ellen” című memorandumot hozza.

— **Meghívó.** A szentesi 48-as népkör f. évi május hó 10-én délután 2 órakor saját helyiségében (H.-Szabó-féle ház) tisztújítással egybekötött évi rendes közgyűlést tart, melyre a kör t. tagjait e helyen is tisztelettel meghívja az elnökség.

— **Kossuth Lajos** a napokban kisebb mérvű meghülésben szenvedett, de most ismét egészséges. Turinban, hol csaknem negyven évig élt, már nem sokaig lakik, hanem elköltözködik az enyhébb Florencebe.

— **A városi téglászat kezelését** a gazdasági szakosztály tegnap tartott ülésében *Tancsik* Józsefnek véleményezte a f. évre kiadni s nevezett ajánlatát pártolólaj terjeszti a tanács elé, mely a legközelebb tartandó ülésében fog a javaslat felett dönteni.

— **Értesítés.** A kereskedelmi miniszter a város területén a kereskedők és az ezeknél alkalmazott gyakornokok, továbbá az engedélyhez kötött ipart üzők és az ezeknél alkalmazott segédek és tanoncok, — nemkülönben a képesítéshez nem kötött iparosok és ezeknél alkalmazott segédek és tanoncok összeírását rendelvén el, — az összeírás elkészítésével a városi tanács Nyíry Gyula tanácsnokot bizta meg. Felhivatnak a kereskedők és iparosok hogy az adatok bemondata véget nevezett tanácsnok hivatalában minél előbb jelentkezzenek.

— **A sorozás** a tiszáninneni (dorozsmai) járásban is véget ért f. hó 28-án. Az eredmény itt

A „SZENTESI LAP” TÁRCAJA

Az ügyvéd tárcája.

— Regény két kötetben. —

45

Irta *Hugó Alfréd.*

A „Szentesi Lap” számára fordította:

M. MAYER IDA.

Günther meglepetve kérdé:

— Az öreg, vagy a fiatal?

— Fájdalom, az öreg, — válaszolt a doktor, — bár reám nézve sokkal kellemetesebb lett volna, ha a fiatal halottas ágyához hivatom.

— S a váratlan halál oka?

— Jelentésemben szívszélhűdést konstatáltam, a boncolást azonban fia kivánságára mellőztem.

Günther, apjának e kijelentésére izgatottan kezdett fel s alá járni a szobában, majd megállva apja előtt s fürkésző tekintetvetve rá, mondá:

— Reinhard e kivánsága nekem nagyon különösnek tűnik fel. Talán öngyilkosságot gyanít az ifju ur, vagy . . . . .

— Ments Isten! Gumbinner Werner talpig becsületes ember volt, akinek nem volt szüksége ily kétségbeesett eszközhöz fordulni. Nem, nem! Erre még csak gondolni sem szabad! Véleményem szerint Gumbinner ur a legrendezettebb viszonyok között hagyta fiát. De mi kifogásod van neked Reinhard ellen?

— Semmi egyéb, minthogy ő nekem nem tetszik. Tegnap oly nyilatkozatokat hallottam tőle, a mely nekem sehogysem tetszik . . . . .

Nem fejezhete be beszédét; mert a következő percben feltarult a szoba ajtaja, s azon egy pörhába öltözött férfi lépett be.

Tamás, Rosetti Eugen inasa volt a jövevény, ki, miután bocsánatot kért belépéséért, így szólt az öreg Ruzthoz:

— Egy rendelvén aláírásáért esedezem doktor ur! Morfium-oldatra van szükségem, azonban a gyógyszerész mindaddig nem hajlandó elkészíteni, míg azt egy ismerős doktor is alá nem írta.

Azzal átnyujtá a receptet, melyet Rust haragosan dobantva lábával, vett át.

— S azt hiszi ön, mondá, hogy bennem esz-közre fog találni célja kivitelére?

— Nem kívánom ingyen, — válaszolt Tamás, — Göröcsökben szenvedek s csak eme szer képes fájdalomamat némileg csillapítani.

— Sajnálom, barátom, — mondá Rust a vényt szorgosan vizsgálva, — de ily adagot még pénzért sem rendelhetek senkinek, annál kevésbé egy idegennek.

— E szer csupán megnyugtatósomra szolgál, — felelt Tamás mérgeledzést színlelve, — attól fél talán ön, hogy nem tudok vele bánni? Ez mit se aggassa őnt. Ha én egy doktort megkérek, hogy fájdalomaim csillapítására nyujtson szert . . . . .

— S én ismétellen mondom, hogy nem írom alá e receptet, — válaszolt a doktor türelmetlenül, — nem pedig azért; mert első sorban kétségem van az iránt, hogy ezt az vényt doktor írta volna, másodsor pedig azért; mert feltétlen ellensége vagyok a morfiumnak, melylyel már annyi visszaélés történt.

S mert Tamás az orvos e határozott kijelentésére sem akart távozni, Rust ajtó mutatott neki.

Hosszasabban bolyongott ezután az utcákon, mignem egy másik orvoshoz is betérve, sikerült a vényt aláírattania, a morfiumot egyik gyógytárban megkiszíttatnie.

Ezután haza felé vette útját.

Rosetti választékos salonöltözetben s a tükör előtt állva várt reá.

— Minden rendben van! — mondá Tamás, mialatt egy kis üveget huzott elő zsebéből, — sok fáradságomba került, hanem azért mégis sikerült a második orvost lépre vinni. Az első goromba volt és szemembe vágta, hogy a vényt én írtam. No, de én ezt zsebre tettem s mentem a másikhoz, aki egy öt frtos bankjegyért aláírta a nevét.

— Valóban élés látása lehetett annak az orvosnak, midőn felismerte a hamisítást. S a másik nem tett ellenvetést? — kérdé Rosetti fürkésző tekintetvetve inasára.

— Nem, mindössze a nevetem kérdezte, melyre siettem megjegyezni, hogy Müllernek hívnak; s a bárgyu elhitte.

— Helyes, — mondá Rosetti az üvegcsét szorgosan megvizsgálva, — nem tudom, lesz-e rá szükség, mégis jobb ha kéznél van.

Rosetti ezután még egyszer megvizsgálva magát a tükörben, gyors léptekkel elhagyta a házat.

A kapuban egy bérkocsi várt reá, melybe bedobva magát, elhajtattott.

A kocsi Meerthal báró házánál állt meg a szerelmes művésszel.

(Vége az első kötetnek.)

is kielégítő, éppen úgy, mint a megye többi járásában. Felhivatott ugyanis a három korosztályból összesen 573 hadköteles, ebből besoroztatott a hadsereghez 124, a honvédséghez 9, a hadsereg póttartalékába mint tanító 1, mint családfentartó 9, mint kevésbé alkalmas 25 és a honvédség póttartalékába 9, összesen tehát 177 ifju. Visszahelyeztetett 134, fegyverképtelennek találtatott 70, töröltetett 2, gyógykezelés végett kórházba küldetett 17, távol maradt 60 hadköteles.

— **A Csongrádmegyei Hitelszövetkezet** f. évi mártius 14-én tartott rendkívüli közgyűlésének az intézet felszólalására vonatkozó határozatát a szegedi kir. törvényszék jóváhagyván, az intézet igazgatósága tegnap tartott ülésében a szövetkezet működését beszüntette. A felszámolás alatt levő intézet ügyeinek lebonyolítását a közgyűlés által annak idején választott s most már törvényszékiileg is bejegyzett felszámoló fogja végezni.

— **Hajózás a Tiszán.** Az ármentesítő munkálatok közel várható befejezése után s a kormány által nagyobb arányokban tervezett mederszabályozási munkálatokkal kapcsolatban, mindinkább előtérbe lép a Tisza s nagyobb mellékfolyói hajózhatóvá tételének eddig meglehetősen háttérbe szorult kérdése is. A jelzett mederszabályozási munkálatokkal megbízott állami közegek behatólag foglalkoznak ezzel a kérdéssel is s az országos vízügyi és talajjavítási hivatal azon jelentésében, melyet a vízügyi műszaki tanács elé terjesztett, szintén hozza szóba a kérdéssel is, egyúttal figyelemre méltó javaslattal állván elő. — Hogy a Tiszán virágzó hajózás fejlődhesse, arra nevezve a vízügyi hivatal okvetlenül szükségesnek tartja, hogy lehetőleg magas ponton, legfőkébb Csongrádnál közvetlen összeköttetésbe jusson a Dunával. Mielőtt ez meglesz, azonnal meglevenél a Tisza felső és középvízi is. S ezért a Tiszai hajózás fejlesztésére a budapest-csongrádi csatorna elsőrendű fontosságú tulajdonítandó s annak létesítését sokaig halasztani nagy veszteségek nélkül már nem lehet. A Tiszának a Dunával való ezen összeköttetése után a vízügyi hivataltól önmagától következik a Hármas-Körös és Maros hajózhatóvá tétele. Ez által Aradtól, Szegedtől, Gyomától és Tokajtól megszakítás nélkül vízi út létesítenék a távol nyugatig, aminek rendkívül fontos hatását Alföldünkre s kivált annak gabonaforgalmára és versenyképességére alig lehet érdeme szerint mérlegelni. S annál fontosabb ez most, mikor a Duna-Odera közti csatorna létesítése körül kifejtett mozgalom kiütésbe helyezi, hogy az Alföld vízmentis állomásairól vízi úton, megszakítás nélkül lesz gabnánk szállítható egész közép-Európán keresztül az északi tengerre és Anghiába. Az uralkodó védvamos irányzat mellett alig is képzelhető versenyképességünk biztosítására más alkalmas mód, mint egy ily vízi út által nyújtott olcsó szállítás. Mert kétségtelen, hogy ebben a mai elzárkozottságra hajló korszakban az az ország lesz versenyképesebb s az fogja elvinni a többi elől az előnyöket, mely olcsóbb közlekedési eszközök fölött rendelkezik.

— **Pess kez.** Zsidó polgártársaink husvétünnepé, mely április 23-án este köszöntött be, tegnap este véget ért. Ez örömmünnepe, mely alatt kenyér helyett csak kovászatlan tésztát ehettek, Egyiptomból történt kiszabadulásuk emlékére ülték.

— **A városi szegénypénztár** bevételé a napokban 65 frttal szaporodott. Kiss Adolf babszínház tulajdonos fizette be ezen összeget, mint az általa rendezett előadások után megszabott engedély-díjat.

— **Vizbefult.** Liba-Horváth János 2 és fél-éves Magdolna nevű kis leánya, amíg szülei f. hó 28-án kistőkei tanyájukon az ebédnél ültek, egy darab kenyérral kezében kiszökött a szobából. Szülei hiába várták visszatérését, s azért ebéd után keresésére indultak; de már későn; mert a tanya mellett levő árok vízében már csak holttestére akadtak, amint a víz fel-felvetette. Mikor kivették a vízből, még mindig görcsösen szorítá kis kezében a kenyeret. Holttestét — miután az orvosi vélemény szülői gondatlanságot látott fenforogni, — tegnap délelőti boncolták fel a kórházban. A boncolás azonban semmi gyanus körülményre nem bukkant s így a kis gyermek véletlen szerencsétlenségnek esett áldozatul.

— **Circus.** Wollner testvérek lovardája tegnap kezdte meg előadásainak sorozatát a vásártéren felállított sátorban. Az előadások egészen új műsorral naponként 8 óráig kezdődnek.

— **A csikólegelőre** tegnap estig 21 tu-

lajdonos összesen 27 csikót jelentett be, s így a közgyűlés által megállapított számból még összesen 123 darab hiányzik. A csikólegelőből eszerint már aligha lesz valami.

— **Szentesi lovak Budapesten.** Az orsz. magyar gazdasági egyesület által f. évi május havában Budapesten rendezendő tenyész és használati lóvásár és kiállításon Szentes is képviselve lesz. Czako Imre és Balint János ugyanis két-két saját nevelésű lóval vesznek részt e kiállításon s már a tegnap déli vonattal felutaztak Budapestre.

—

T. Szerkesztő ur!

A „Szentes és Vidéke” f. évi 35. számában „Meglepető helyreigazítás” címen újdonságot hoz, s a többiek közt azt mondja, hogy a „Szentesi Lap” 10 helyreigazítója nagyon fél Hentaller Lajos lejtőveteletétől, s hogy a tizek helyreigazító választmánya nem róstell túllentgetni sem, s végre, hogy helyreigazítani való közlemény nem jelent meg sehol sem. Ezen fogadatlán prókatori újdonságra mi azt mondjuk nyíltan és e tárgyban utóljára, hogy mi éppen nem félünk Hentaller lejtőveteletétől s a gyűlésen is azért vetettük vissza ez indítványt, hogy a szentesi II. 48-as népkörnek semmi köze sincs Hentaller Lajoshoz, s ha Sima Ferenczel ügye-baja van, végezzék el egymás között, Hentaller lehívasával nem Sima Ferenc akarla dirigálni, hanem a szentesi független 48-as pártion két fele törni, melyet feltétlen ellenzünk.

Ami a füllentést illeti, talán nem méltóztatott olvasni a „Csongrádmegye” f. évi 33. számát, melyben „Felfordult világ” címen jelent meg a helyreigazító közlemény?

Arra, hogy Beszédes elnök nem tette az indítványt e gyűlésen, az a megjegyzésünk, hogy igaz, mely szerint az indítványt a kör főjegyzője tette; de az ezme, a gondolat Beszédes elnöké, mit legjobban bizonyít az, hogy midőn heves szóváltás után az indítványt elvetették, Beszédes elnök így szólt: „visszavonom t. uraim, az indítványom, s az elnökségről visszavonhatlanul lemondok.”

Hogy a Hentaller lehívasa egyedül Beszédes elnök gondolata volt, kitűnik a mártius 15-én előtűnk mondott következő, nyilatkozatából: „No jó, ha Sima Ferenc tud hozni egy Horváthot, Törst, én meg tudok Hentallert.”

Utal a „Sz. és V.” a gyűlés jkönyvére is. Lehet, hogy ott van, mert a főjegyző volt az indítványozó, hanem fenti nyilatkozatunk körülírva, kimagyarázva aligha van a jkönyvben.

Szentes, 1891. április 30.

A tiz választmányi tag nevében:

Vecseri István,
Sipos András,
Burkus Imre,
Török János.

Hazánk és a főváros.

— **Ki lesz a hercegprímás?** Esztergomból azt a hírt terjesztik, hogy Samassa jelöltséget döntő körökben elejtették volna s e körök részben Zalka győri, részben Hidas szombathelyi püspök mellett foglalnak állást. A kormány azonban továbbra is Samassát pártolja.

— **Az aradi rablógyilkosság** ügyében, melyről lapunk mult számában az ottani rendőrség értesítése alapján mi is hírt adtunk, a vizsgálat nagy erélyvel folyik, a nélkül azonban, hogy lényegesebb nyomra vezető adatok kerüljenek elő. Az azonban mindig bizonyosabbnak látszik, hogy a rablógyilkosok mindig voltak, s az egyik tejszével, a másik késsel dolgozott; valamint az is bizonyos, hogy a helyet és a viszonyokat jól ismerték. A hivatal egyik asztalán lévő rovatlapon néztek meg, hogy a pénzeszakok közül melyeket érdemes felbontani. Azokat a szakokat, a melyekben 5—10 forint volt, nem is érintették. — A gyilkosság kiderítését az a körülmény is nehezíti, hogy bár kora hajnalban észrevették a gyilkosságot, a vizsgálóbíró későn értesítették s a rendszeres vizsgálatot csak 8 órakor indították meg, a mikor már száz meg száz kíváncsi ember fordult meg a gyilkosság színhelyén. Ekkor azonban ott már mindent szanaszét hanytak, a holttestet levetkőztették és a vetkőztetés közben több ember nyakig össze vérezte magát. A tettes az első órákban batran ott lehetett a büntény színhelyén, s utólag akár el is vihette a netán visszamaradt bűnjeleket. A letartóztatott Fodor Ferencz, postai segédtsz és Demetrovics József postaszolga, letartóztatásuk után fellebbezést jelentettek be, az aradi törvényszék azonban a letartóztatást a fellebbezés elvetésével helyben hagyta. A két letartóztatottat súlyos gyanúkok terhelik, de a rendőrség azért nyomozza az ismeretlen férfit, a ki vasárnap reggel véres inget dobott a Marosba.

— **Ötázörös gyilkosság a főváros-**

ban. Borzasztó kegyetlenséggel végrehajtott gyilkosság hírének közlik a tegnapi fővárosi lapok, melynek hőse egy Sinka János nevű hivataloszolga. A gyilkosság f. hó 29-én éjjel történt. Sinka és családja a belváros közepén, a hajó-utca egyik házában lakott s itt gyilkolta le egész családját. Öt emberéletet pusztított el ez a fenevad, alvasközben rchanva meg a boldogtalánokat, aztán pedig, mikor borzasztó munkáját befejezte, világra ment, vagy ami sokkal hihetőbb, a Dunába ölte nyomorult életét. Sinka hivataloszolga volt a kereskedelmi ministerium járlati osztályánál s e mellett házmester azon házában, hol a borzasztó gyilkosságot elkövette. Feleségén és három gyermekén kívül egy hónap óta nála volt az anyósa is. Gyermekéi közül Kálmán 10, Hermin 7 és Anna harmadfél évesek voltak. A szűk óda dacára, melyben a család lakott, Sinkaék egy ideig boldogul éltek. Par hónappal ezelőtt azonban nagyon rosszra fordult sorsuk. Sinka né hazsartos, zsembe asszony volt, mindenkibe belekötött, amiért aztán a házmesterségtől is elcsapták őket. E feletti elkeseredésében Sinka ivasnak adta magát. Egyszer aztán így sohajtott fel: „Hejh, csak családom ne volna, magammal nem törődöm!” Majd tompa hangon utána hörögte: „No hat haljannak meg mind!”

Kedden még teljesítette kötelességeit a hivatalban, de nem szólt senkihez. Raboruit az asztalra s egy újságra meresztette a szemét. Delutan fel háromkor ment haza és azóta nem tudják, mi történt a családban. A rendes időben lefeküdtek mindannyian. Nem hangzott lármá, mint máskor, hanem csendben volt az egész család.

A szörnyű gyilkosságot reggel 9 óra tájban vették észre. Két házbeli cselédleány a padláskulcsot akarta elkérni a házmestertől, de csodálkozásukra az ajtó még zárva volt, bent pedig égett a lámpás. Ugyanekkor jött oda a szomszédos házból Farnandi János házmester is, a ki rosztat sejtve, rendőrt sietett. Nemsokára odajött aztán Zsarnay rendőrkapitány, Nagy vizsgalóbíró és Szigeti Henrik dr. és lakatossal felfeszítették az ajtót.

Attól a látványtól, a mely az oduban eléjük tarult, még az ilyen borzalmasságokhoz szokott rendőrtisztviselők is visszariadtak. Ott hevert az egész család holtan, vérbe látgyva. Az ágyak, a falak, a padló merő vér volt, sőt még a falon levő képekre is felröcsent a vér. Iszonyuan összevagdala feküdtek ott két agyon és egy pamplagon a szerencsétlen aldozatok. A balra eső ágyban hevert Sinka, mellette harmadfél éves Anna nevű leánya, a jobbra eső ágyban pedig a nagyobbik leánya, Hermina. Az a természetes nyugró helyzet, a melyben feküdtek, arra vall, hogy alvasközben csapta őket agyon a gyilkos. Jobbra az ajtótól egy pamplagon még két halott feküdt. A fal mellett összkuporodva Kaiman, kívül pedig az öreg asszony. Az utóbbinak lelógott a laba s karjával a fiut tartotta. Öt Sinka már ébren gyilkolta le, de oly gyorsan csaphatott le fejére a gyilkos, hogy nem maradt ideje a kiáltásra. Mindegyiknek a koponyáját törte össze a gyilkos. Az ajtó mellett megtalálták a fegyvert, melylyel a szerencsétleneket kivegezte. Egy kis favágó baltá volt az. — Az asztalon égett a lámpa, körülötte pedig mindenféle összehajtogatott holmi és írószer.

A gyilkosság 3 és fél óra között történhetett. Hogy Sinka János hova lett, azt nem tudni, de azt hiszik, hogy a Dunába ugrott.

Irodalom.

— „A Hét” igen érdekes Ibsen-számot adott ki a norvég költő pompás fényképpel, több kisebb nagyobb cikkel és Ibsen-versekkel. Az első cikk az Ibsen-lazzal foglalkozik és Alexander Bernát kis esszait irt a költő egyéniségéről, hatásáról. Murai Karolytól egy elenken megirt „jelenet”, Gozsdutól novella, egy Dumas-fele elbeszélés, Lipcsei Ádamtól kis verses elbeszélés, két színházi krónika, nagy actualis rovat a lefolyt het eseményeiről stb. egészítik ki a fényesen kiállított füzetet. Előfizetési ár: egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Mutatványszámokat ingyen és bementve küld a „A hét” kiadó-hivatala, Budapest VIII. József-körút 44.

— **Az Osztrák-Magyar-Monarchia** írásban és Képen című népművelő nagy váliatából megjelent a 130. füzet, vagyis Magyarország II. kötetének 21-dik, befejező füzeté. E terjedelmes kötet a nagy magyar alföld részletes leírását foglalja magában, felölelven hazánk föld- és néprajzából mindazt, a mi a Dana vonaltól az Erdélyt nyugaton szegélyező hegyekig s az éjszakkéleti Kárpátoktól az Al-Dunáig terjed. A táj- és néprajzilag egyaránt tartalmas és változatos cikkeket, — száma 35 cikk — Tizenkilenc főcím alatt mutatják be hazánk e nagy síkságának egész jelenetét, de egyszersmind a fejlődés feltűntetése végett alkalmas helyeken érdekes visszajáratásokat vetnek a mult időkre és korábbi állapotokra is. E nagy és gazdag országresznek sem általános képe, sem lakossága sem műveltsége s egyéb körülményei nem voltak még eddig irodalmunkban ily egységesen és tüzetesen tárgyalva, s a 22 magyar író kielégítő előmunkálatok hiányában nem egy tekintetben nem csak forrasok kutatására, hanem egységesen föl kutatására volt utalva uttóro munkájában. Különös becses ad az általában nagy gondal és alaposággal irt közleményeknek egy részéről az írók személyes tapasztalataira támaszkodó közvetlenség, más részről az olyan helyi adatoknak nagy száma, melyek eddig fölhasználatlanul lappongottak. Gazdag e kötet művészi értéke képeiben is, melyek előállításban legjelesebb festőinknek egész sora, 27 művész 260 képpel vett részt. Egy füzet ára 30 kr, s a Révát-testvérek bizományában és általuk minden magyarországi könyvkereskedésben megszerezhető.

Első cs. és kir. szab. dunagőzhajózási társaság.

Menetrend

a Tiszán f. évi május 1-től további intézkedésig.

Lefelé:

Szolnokról Szegedre: kedden, csütörtökön és szombaton d. u. 3 órakor.

Szegedről T.-Becsére: naponta délután 4 órakor.

Szegedről Titelbe: vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken délután 4 órakor.

Szegedről Zimonyba: vasárnap, kedden és csütörtökön délután 4 órakor.

Felfelé:

Zimonyból Szegedre: hétfőn, csütörtökön és pénteken d. u. 2 órakor.

Titelből Szegedre: hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken és szombaton este 6 órakor.

T.-Becséről Szegedre: naponta éjjel 1 órakor.

Zentáról Szegedre: naponta 5 órakor reggel.

Érkezik **Szegedre:** 8-9 órakor reggel.

Szegedről Szolnokba: hétfőn, szerdán és pénteken délután 3 órakor.

Szentes, 1891. évi április hó 30-án.

Az ügynökség.

Vendéglői üzlet megnyitás!

Van szerencsém Szentes város n. é. közönségével tudatni, hogy a **kispiacón, a Zuckerman Károly-féle saját házámban**

vendéglőiüzletet

nyitottam, hol is a **legjobb és legtisztább kezelésü**

hegyi és kerti borok,

ugyszintén saját főzetésű **pálinka** és **valódi szepesi borovicska** literenkint kimérve kapható.

Ugyanott egy helyiség utcára nyíló ajtóval, konyha és szobával van azonnal kiadó és egy **billiard** felszerelve igen jutányosan eladó.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve

vagyok tisztelettel

UGRAI ANTAL.

Tessék meggyőződni róla, hogy a

valóban a legkitűnőbb szer minden rovar ellen,

miután ez, mint semmi más egyéb szer, a legmeglepőbb erővel és gyorsasággal irt ki minden meg levő férget, hogy még csak nyoma sem marad. Legcélszerűbb használási módja a porlító készülék, a ráillesztett Zacherlin takarítóval.

A **Zacherlint** nem szabad valamiképpen a közönséges rovarporokkal összetéveszteni; mert a **Zacherlin valódi különlegesség**, mely sehol és soha sem kapható másképp, mint

lepecsételt palackokban **ZACHERLIN J.** felirattal ellátva.

1-10

Aki tehát Zacherlint kér és annak fejében valami port, papirzacskóban vagy dobozokban elfogad, okvetlen és mindig meg van esalva. **Valódi minőségben kapható:**

Kuszentmárton: Vagó Gábor,
Mátyás: Rosner Zsigmond

Bagossy József,
Csongrád: Holzer Mór,
Rosner Zsigmondnál.

Dobray Sándornál.
Szentesen: Szepe Károly,
ifj., Vecsery Sándor.

A Csongrádmegyei küldöttség panasza a megyei közigazgatás ellen.

Nagyméltóságú miniszterelnök és belügy
miniszter ur!

Mély elkeseredéssel fordulunk Nagyméltóságodhoz, mint a kormány fejéhez és belügyminiszterhez, hogy felhívjuk figyelmét megyénk közigazgatásának vezetésére, a mely oda juttatta a viszonyokat, hogy ma azon megyében, melyben eddig a leghevesebb politikai párt harcok is a választások befejeztével nyomtalanul lecsillapultak, föl van dülva az egész nyilvános és társadalmi élet; elkeseredett és kíméletlenül be nem látható sajnós küzdelem folyik a megye majdnem minden községében, nem a politikai pártok között, hanem a megyei közigazgatás szelme ellen.

Elképzelhetlen és megmagyarázhatatlan volna, ha mi polgárok, kiknek legnagyobb és egyedüli érdekünk a tiszta és becsületes közigazgatás, a megyei közigazgatás vezetésével azért nem volnánk megelégedve, mert az a becsületes és tiszta közigazgatásra törekszik; megfoghatatlan elvakultságot kellene tanúsítanunk saját érdekeink és saját ügyeink iránt, ha mi meggyőződésünk és lelkünk egész erejével azért küzdenénk a megye vezetése ellen, mert az a visszaéléseket ki akarja irtani, meg akarja törölni.

Mi fölünk, a kik egy évtizednél hosszabb ideig küzdöttünk azért, mert megyénk majd minden községében a visszaélések és mulasztások megtorlatlanul maradtak, — távol áll azon szándék, hogy bűnt is, ki a legkisebb mulasztást, hibát, vagy vételt követte el, védeni akarjunk. Nekünk, mint polgároknak, nincs más kívánságunk, mint hogy mindazon köztisztviselők, kiknek hivataloskodása a legkisebb kifogás alá eshetik is, a legszigorúbb büntetéssel sújtassanak, hogy ne legyenek büntetlenül és annak községeiben egyetlen tisztviselő sem, kinek hivatalos működéséhez a legkisebb gáncs férhessen; nincs más törekvésünk, mint hogy saját áldozatainkkal háboríthatatlanul működhesseünk kulturális és más közintézményeink ápolásán és fejlesztésén.

Ha mi azt látjuk, hogy a megye vezetése, a kormánynak bizalmi férfia megyénkben erre törekszik, akkor úgy közelítünk multunknak, mint saját érdekeinknek tartoznánk azzal, hogy a megye vezetését egész erőnkkel, minden buzgalomunkkal támogassuk érdekünket szolgáló törekvésében.

De a lefolyt két év tapasztalata arról győzött meg, hogy a szellem, mely tizenhét év alatt teljesen megmetyézte vármegyénk egész közigazgatását, miben sem változott, vagy ha változott, változott annyiban, hogy a míg előbb egy gyöngye, a megyével nem sokat törődő, de mint férfi-jellem köz-tiszteletben álló főispán meg tudta akadályozni azt, hogy a hivatalos hatalom a személyes boszu kielégítésére használtassék föl, ma ezen akadály nem létezik.

Nagyméltóságod meg fogja engedni, hogy azon őszinte nyíltsággal szóljunk, a melylyel minden ügyben eljárni szoktunk és a mely őszinte nyíltsággal — úgy véljük — tartozunk Nagyméltóságodnak is, ki csak akkor képes ügyünkben elfogulatlan pártatlansággal itélni, — a miről meg vagyunk győződve — ha való világitásban látja helyzetünket.

Mi egy évtizednél hosszabb ideig küzdöttünk a nyilvános élet adta minden fegyverrel, vármegyénk alispánjának, Stammer Sándornak igazgatása ellen, mert azon igazgatásnak nem volt más célja, mint személyes állásának biztosítása és ennek érdekében elnézett minden mulasztást és visszaélést; a legnagyobb mértékben elhanyagolta a köteles ellenőrzést, a minek megvilágítására csak azt hozzuk föl, hogy 18 év alatt egyetlen község ügyvitelét sem vizsgálta meg, mert tudta, hogy az ellenőrzés gyakorlásával megtorlatlanul nem maradhat visszaéléseknek kell kiderülniök, a melyek a személyes hivatásuk közé tartozó tisztviselők állásának elvesztését vonják maguk után.

Ez a küzdelem, melyet mi teljes erővel folytattunk, sohasem vezetett azonban oda, hogy földolja a társadalmi életet, a mint az ma alapjában föl van dülva.

Zsilinszky Mihály főispán ur kinevezését egy jobb kor reményesillaga gyanánt üdvözölte a megye közönsége, mert ő, ki idegenül jött vármegyénkbe, beköszöntő beszédjében főispáni működésének céljaul azt állította fel, hogy minden erejével és minden párt- és személyes tekintettől menten, a tiszta és becsületes közigazgatásra fog törekedni. E szavakban bizott mindenki, mert addig semmi okunk nem volt egy főispán szavá ak valóságában kételkedni és e szavakra gyújtott fáklyát a megye székhelyének függetlenségét pártja a főispán üdvözlésére.

Néhány hó tapasztalata azonban elegendő velt arra, hogy a főispán ur főispáni programjába és pártatlanságába vetett bizalmunkból tökéletesen kiábrándítson. Ma sem kételkedünk abban, hogy a főispán ur a legjobb intenciókkal volt eltelve, de teljesen tisztában vagyunk azon motívumokkal is a

melyek a főispán ur irányváltozását előidézték. A közigazgatási ügyekben való teljes tájékozatlansággal, minden jártasságot és gyakorlatot nélkülözve, lépett a jellemleg nagy követelményeket támasztó új pályára, mely annyira távoli esett a kisednevelésnek és történelmi tanulmányoknak szentelt csendes tevékenység terétől. A törvények és a közigazgatási eljárás ismeretének teljes hiányával, a megye viszonyait sem ismerve, vette át megyénk kormányzatát és így nagyon természetesnek tartjuk, hogy a főispán ur, ki vezetésre lett volna hivatva, az ügyekben jártas, a közigazgatás vitelében szerfölött gyakorlott, a helyi viszonyokat ismerő alispán ur vezetése alá került.

Igy következett el az utolsó vármegyei tisztújítás, a midőn egy nagy párt az alispán ural ellenjelöltet állított szembe, most először az alispán megválasztása óta. Politikai párttekinetek az ellenjelölt föllállításánál nem játszottak szerepet, mert az alispán ur ellenjelöltje a megyei szabadelvű párt egyik legodaadóbb híve volt, kinek politikai partszereplése is mindig a legtisztább és leghatározottabb volt, a mit az alispán uréról, ki a Bach-korszak buzgó tisztviselője volt, majd a negyvennyolcas párt lángoló híve és végül szabadelvű párti, a legnagyobb tisztelet mellett is alig mondhatni.

E mozzalommal a főispán ur — többszöri nyilatkozatából következtetve — rokonszenvenni látszott, de a mint a választás eredménye eldőlt, — hogy minő alkudozások árán, ezt csak a következmények mutatták meg — a főispán ur teljes mértékben azonosította magát az alispánnal, kinek ezentul nem volt semmi más törekvése, mint boszut állani mindazokon, kik vele szemben állottak, a mely boszu kielégítéséhez a főispán ur kölesönözte a kezében levő kormányhatalmat.

Ekkor kezdődtek azon harcok a megyében és annak majd minden községében, a melyek oly kigyengíthetetlen ellentétet támasztottak a magán, a társadalmi és a közéletben, hogy ma már nincs egyetlen tér sem, a melyen a megyei irányzattal szemben állók a leggyűlöletesebb támadásoknak, a legádázabb gyűlöletnek ne lennének kitéve. Lehet az úgy, melynek szolgálatában állunk, a legnemesebb, a leghazafiasabb, a megye vezetése az ellen kíméletlen harcot folytat. Hogy e tekintetben csak egy példát idézzünk, az erdélyi magyar közművelődési egyesület szentesi fiókjának megalakítása ellen, mert az a megye vezetésével szemben állóktól indult ki, a megyei közigazgatás és annak sajtóbeli közege, a legpiszkosabb harcot folytatta a főispán ur egyenes utasítására.

Ekkor kezdődött azon községeknek üldözése, melyek polgárainak többsége szemben állott az alispánnal és a mely községek e perctől fogva minden törekvésükkel szemben találtak a vármegyét. Ekkor kezdődött végül a magánboszunak a törvény formájába való öltöztetése és üldözése mindazoknak, kik akár szemben állottak az alispánnal, akár elég jellemmel bírtak, hogy e törvényes formába öltöztetett vak boszu eszközeül szolgálni nem akartak. A míg addig a megye bizottságaiban és a közigazgatási bizottságban képviselve voltak az alispánnal szemben állók is, jelenleg a közigazgatási bizottság, mely a legtöbb jogok gyakorlására hivatott, kész eszköze a főispán és alispán hatalmaskodásának.

Nagyméltóságú miniszter ur! Ha valami alkalmas arra, hogy vegső elkeseredésbe üzze az oly hűgadt és türelmes közönséget, mint Csongrádvármegye polgársága, akkor az a tapasztalat az, hogy a becsületes közigazgatás jelszava alatt a törvényes forma, a törvényes eljárás használtatik föl alávaló magánboszu kielégítésére. A megyei közigazgatási hatóságok eljárnak és ítélnék úgy, a mint azt főnöküktől vett utasításuk megszabja, Nagyméltóságodhoz pedig nem hallatszik től más, mint a főispán szava, a kinek akarata nyeri az alantas közigazgatási hatóság eljárásában kifejezést.

Hol keressünk mi igazságot, hol keressük a pártatlanságot, a midőn mi és velünk együtt ezek és ezek érzik, hogy a kik ügyeinket a megyében intézik, és a kik azután Nagyméltóságodat ugyanazon ügyek felől informálják, ügyeinkben a boszu és gyűlölet, másfelől a leggaládabb visszaélések elpalástolásának törekvése által vezéreltetnek, ha személyes hivatásuk védelme és azok megtorlása kerül elbírálásra?

Hogy ezen érzésünk és erre alapított vádunk igaz, annak megvilágítására engedje meg Nagyméltóságod a következőket felhoznunk:

Csongrádvármegye központi igazgatása ellen, majdnem az alkotmányos korszaknak kezdetétől egész a legutóbbi változásig, az volt a legfőbb panasz, hogy különösen a községi számadások kérdésében oly lanya volt az ellenőrzés, hogy megtörténhetett, miszerint egyes városok és községek köz- és árvapénztári számadásaikat évekig nem terjesztették föl a vármegyéhez s a fölterjesztett számadások pedig éveken át heverték a vármegyén elintézetlenül. Így történhetek a Csongrádon, Szentesen, Mindszenten s a megye majdnem minden községében előfordult sikkasztások s az ezek által az egyes községeket ért rendkívüli károsodások. Hogy a számos eset közül csak a feltűnőbb példákra hivatkozzunk, ott van ugyanis Csongrád város közönségének 1870, 1871. és 1872. évekről szóló közpénztári számadása,

melyekkel szemben évek hosszú során át kísértett a vármegye közönsége előtt azon gyanu, sőt később a megyei közgyűléseken nyíltan hirdettetett vád, hogy ezekre menő sikkasztást fűdöznek. Ezen számadások a tiszta becsületes adminisztráció érdekében harcolók küzdelme folytán végre 1884-ben, tehát 14 év mulva, megyei vizsgálat alá kerültek. A vizsgálatot kezdetben Kádár Henrik megyei főszámvevő vezette. Miután azonban nevezett főszámvevő a vizsgálat során azon meggyőződésre jutott, hogy ezen számadásoknak naplói és a mellékletét képező okmányok legnagyobb részben hamisak s ezen meggyőződését Csongrádvármegye alispánjának is tudomására hozta, ezen számadások fölülvizsgálata tőle elvétetett és a vármegye egyik alszámvevőjére bízott végleges szakvéleménnyel leendő ellátása céljából. Ezen alszámvevőnek sikerült is végre a vármegye 1889. évi őszi közgyűlése elé, a fölülvizsgálat eredményeképpen azon jelentést terjeszteni, hogy a számadások rendben vannak s így az a hír, hogy azzal sikkasztások takartatnak, pártszempontból eredt gyanunál nem egyéb. Midőn azonban ezen szakvélemény a Zsilinszky Mihály főispán által vezetett ülés elé került, Kádár Henrik megyei főszámvevő az alszámvevő véleményével szemben kijelentette, hogy beismeri, miszerint a kérdéses számadások valóban mint számadások, mert ezen számadásoknak minden naplója hamis és hamisak a számadás mellékleteit képező nyugták és okmányok legnagyobb részben.

Kádár Henrik megyei főszámvevő ezen kijelentése annyival inkább általános megdöbbenést keltett, mert szemben az alszámvevő véleményével, a megye legelső szakközege által igazoltatott azon általánosan hirdettetett vád, hogy ezen számadások a legnagyobb fokú visszaélést és sikkasztást tartalmaznak.

Zsilinszky Mihály főispánnak ekkor volt legelőször alkalma belepillantani a közvélemény által rég elítélt csongrádmegyei közigazgatás szegényletes titkaiba, s így, a mennyiben itt még egy vizsgálat alatt álló kérdéstről volt szó, a megye közönségének a tiszta és becsületes közigazgatást követelő közlériai részéről jogosan tápláltatott azon remény és várakozás, hogy a megyei főszámvevő kijelentése után hivatalos állásának egész súlyával fog közbelépni, hogy a vármegyei közigazgatás által a multban rendszerrel üzőtt büntakarás feltétlenül megakadályoztassék.

Sajnos azonban, hogy ez a várakozás hiu ábrándnál egyebnek nem bizonyult. Dacára a főszámvevő nyíltan hangoztatott vádjának, a kérdéses számadások a vármegye alispánjával tartó megyei többség hozzájárulásával, Zsilinszky Mihály főispán elnöke alatt, a vármegyei közgyűlésen keresztül boesattattak a nélkül, hogy a számadásokban kifejezésre jutó visszaélések megvizsgálása elrendeltetett volna. Az új főispán ezen első hivatalos szereplése azonnal megrendítette azok bizalmát, kik tőle a tiszta és jó közigazgatás érdekében a büntakaró megyei klikk-uralom megszüntetését várták.

Az eziránt vele szemben táplált bizalom még inkább megingott, mikor az 1889. évi november 6-án tartott közigazgatási bizottsági ülésnek bejelentetett, miszerint a csongrádi járás főszolgabírája 23.000 forint megyei közmunkaváltási pénzről 1876-tól kezdődőleg, tehát 13 éven át nem számolt a vármegyének. Ezen tény miatt az illető főszolgabíró állásától felfüggesztetett s vagyonára zárlat vezetése rendeltetett el. A közigazgatási bizottságnak ezen intézkedését az egész megye közönsége meglegedéssel fogadta ugyan, de általános felháborodást keltett az, hogy azon alispán ellen, kinek közvetlen ellenőrzése alatt áll a megyei közmunkaváltási pénztárkezelés, ezen súlyos fegyelmi esetből kifolyólag még vizsgálat sem rendeltetett el, pedig a kérdéses közmunka-pénzeknek 13 éven át számadás nélkül való kezelése csak úgy eshetett meg, hogy vagy az alispán 13 éven át egyszer sem gyakorolta a felügyelete alatt álló közmunka-pénztár fölött az ellenőrzést, vagy pedig gyakorolta ezt és tudta, tehát beleegyezésével történt a megyei közmunka-pénzeknek számadás nélkül való kezelése. Bármelyik eset forgott is fenn, ezen példátlan gondatlanság, hivatalos kötelességmulasztás miatt a legszigorúbb fegyelmi eljárást kellett volna megindítani a jobb adminisztráció címén ünnepélyesen fogadott főispánnak, ha már a közigazgatási bizottságban hivatalos összeköttetésénél fogva többséggel bíró alispánnal szemben e bizottság a joggal várható igazságos ítékezést megtenni elég erkölcsi bátorsággal nem bírt.

A megyei közigazgatás elfogulatlan és igazságos vezetése iránt azonban teljesen elvesztette reményét a jó és tiszta adminisztrációt követelő megye közönsége akkor, a mikor az 1890. szeptember havi közigazgatási bizottsági ülésre a megyei ügyész a Szentesen 1886-ban kiderült 18.300 forint árvapénztári sikkasztás tárgyában a fegyelmi vizsgálat megindítása iránt a sikkasztás tényében résztvevő s a pénztárkezelés fölött felügyeletre hivatott tisztviselők ellen az indítványt előterjesztette, s ennek alapján és ezzel szemben a közigazgatási bizottság határozatát meghozta. Mert indítványoztatott és elrendeltetett ugyan a fegyelmi vizsgálat és vagyoni zárlat az ezen sikkasztási esettel kapcsolatba hozható volt és ma

is szolgálatban lévő városi tisztviselők ellen, de nem rendeltetett el az alispán ellen, dacára annak, hogy a sikkasztók ellen megtartott bünyefítő perben nyilvánosságra jutott azon körülmény, hogy a környezettel szemben minden visszaélés rendszeresen takargató alispánnak joggyakorlata által az alispánnal szemben állást foglalók gyalázására szerkesztett „Darázs” című megyei élelappal, a szintén az alispáni párthoz tartozó sikkasztó pénztárnok, tehát az elidegenített árvapénzekből tartotta fenn, — mely körülmény ezen sikkasztás kapcsán feltétlenül compromittálja az alispánt. Egyenesen az alispán hivatalos hanyagságának következménye, hogy többszöri nyilvános felszólalás dacára, az ezen sikkasztás által feltétlenül provokált fegyelmi eljárás a sikkasztás kiderülése után csak 4½ év múlva indították meg, a minek következtében az elsikkasztott összeg megtérítendő kamatai ezekre szaporodtak, a miért az anyagi felelősség rajta kívül más senkit nem terhelhet. Ennek dacára ellene a fegyelmi vizsgálat nemcsak nem rendeltetett el, de bár a belügyminiszter által ezen árvapénztári sikkasztás körülményeinek kiderítése végett Szentés város kérelmére kiküldött Gunda Zoltán miniszteri biztost a vizsgálat megindítása után azonnal hivatalos jelentést tett a fegyelmi vizsgálat megindítása céljából arra nézve, hogy a szentesi árvapénztári sikkasztást a sikkasztók az árvapénztári számadásokat megvizsgálta megyei számvevő segítségével követték el, miután a sikkasztást fűző s már megyeileg is jóváhagyott számadásokhoz a pénztári hiányt elenyészeltető zármérleget maga a számadást főfelvizsgáló megyei számvevő készítette; s bár a bünyefítő tárgyaláson — a mi a bünyefítő iratokból kitűnik — a sikkasztók maguk is bevallották azon összegeket is, melyeket ezen bűnös számadás-vizsgálatért a számvevőknek fizettek — ennek dacára az alispán a nyomban felfüggesztést követelő hivatalos visszaélés és bűnös összejátszás tényével szemben még csak fegyelmi vizsgálatot nem rendelt el; sőt, hogy a megyei kormányzat érdekelt-sége ezen sikkasztási esetről kivonassék, a közigazgatási bizottságban maga a megyei ügyész is ellenezte, hogy akár az alispán, akár az illető számvevő ellen a fegyelmi vizsgálat elrendeltesék. A közigazgatási bizottság azonban a tények nyílt ismerete és a közvélemény nyomása alatt, szemben az ügyészi véleményvel, elrendelte ugyan a megyei számvevő ellen a fegyelmi vizsgálatot, de nem merete azt tenni az alispánnal szemben, kinek hivatalos összejátszással járó befolyása alól ezen esetről sem birt szabadulni. Ezen eljárás a hivatalos szolgálat s az ezzel járó összejátszás körén kívül álló elfogulatlan közvéleményt annyival inkább felháborítja, mert ezen sikkasztási esetről kifolyólag, fegyelmi vizsgálat rendeltetett el Szentés város azon, volt polgármestere ellen is, kinek idejéből az árvapénztári számadások mind rendszeresen főfelvizsgáltattak és megyeileg is jóváhagyattak, s kit e szerint jogilag felelősség alig terhelhet; de mert az illető volt polgármester a legközelebbi megyei tisztújításnál ellenfele volt az alispánnak, a ma uralkodó megyei irányzatnak őt is be kellett vonnia a fegyelmi vizsgálat keretébe. Ezen fegyelmi eljárással szemben azonban a tiszta és becsületes adminisztráció hívei nem ezen utóbbi tény miatt botránkoztak meg, hanem azért, mert ezen esetről Zsilinszky Mihály főispán vezetése alatt a közigazgatási bizottság még akkor is fedezte az alispán hivatalos mulasztásait, mikor föllebbezés folytán, mely rámutatott, hogy a fegyelmi vizsgálat alól az alispán sem vonható ki, a belügyminiszter a fegyelmi vizsgálatnak minden irányban való kiterjesztését rendelte el. A megyén uralkodó hivatalos körök ezen, az alispánt minden áron megmenteni akaró eljárása a közmegebotránkozást csak fokozta, mikor a közigazgatási bizottság ezen sikkasztásból folyó fegyelmi vizsgálat vizsgálóbiztosává az alispánt rendelte ki. A közigazgatási bizottság ezen határozata végre oly általános ingerültséget keltett, s a közvéleményt oly nyilatkozatokra provokálta, melyek elől immár Zsilinszky Mihály főispán sem tartotta tovább tanácsosnak kitérni, s így, hogy a közigazgatási bizottság határozatának erkölcsi színe valamiképpen megőriztesék, Stammer alispánt odatanácsolta, hogy most már maga kérjen maga ellen vizsgálatot. S így végre a közvélemény teljes súlyának nyomása alatt, őt év után jutott oda az ügy, hogy a szentesi árvapénztári sikkasztás tárgyában a fegyelmi eljárás az érdekelt-ségbe vonhatók ellen végre lesz indítható. Ezen fegyelmi eljárás fontvázolt története azonban joggal nyugtalaníthatja mindazokat, kik pártatlan és igazságos ítéletet követelnek, mert az a megyei ügyész, ki a törvény értelmében hivatva lesz a fegyelmi indítványt előterjeszteni, eddigelé teljes igyekezetét kifejtette arra, hogy az alispán és megyei számvevő még a fegyelmi vizsgálat alól is kivonassanak, tehát már előre oly pártállást foglalt el ezen ügyben, hogy tőle az alispán és a megyei számvevővel szemben a fegyelmi per megnyugtató vezetése egyáltalában nem remélhető, s így természetes, hogy a közönség biztositókat követel arra nézve, hogy ezen ügy tárgyalásán s mindenre egyformán mérő igazságossággal és szigorral fog elintéztetni.

Hogy a számadás-vizsgálat terén a megyei közigazgatás milyen jelenségei mutatkoznak Csongrád-vármegye mai kormányzatában, arra mutat, mint

feltétlenül jogorvoslatot követelő eset, a többek között az is, hogy Mindszent község számadásvizsgáló bizottsága ezekre menő hiányt derített ki az 1885., 1886. és 1887. évi váltáspénztári számadásoknál. Az illető számadó a mai megyei irányzat által pártfogolt ember s így a számadások készítésében a főtebb említett esetek szerint teljes jártassággal bíró megyei számvevőség ezen számadásokat felülvizsgálja és megállapítja, hogy hiány nincsen, minek következtében a számadó a község nyílt megkárosításával fel is mentetik. Mindszent községnek a megyei irányzathoz nem tartozó részének bizalmi férfja — megyei bizottsági tag — a megye által főfelvizsgálott és jóváhagyott számadásokat — tekintettel arra, hogy a községi számvizsgáló-bizottság ezekre menő hiányt constatált — meg akarta tekinteni, hogy meggyőződést szerezzen, mi alapon lettek ezen számadások — hiány constatálása nélkül — felmentvénnyel ellátva? Ezt azonban az alispán tőle megtagadta, azzal, hogy egy, a megye által főfelvizsgálott számadást, mely a megyei számvevőség véleménye folytán miniszterileg is jóvá van hagyva, tovább bolygatni senkinek sincs joga. S midőn ezen eljárás ellen Mindszent község közgyűlésében a nem-tetszés szava felhangzik, az alispán folyó évi március 5-én rendeletet ad ki, melyben utasítja a községi előjárásigot, hogy jövőre legyen gondja, miszerint a közgyűlés semmiféle éles szóváltás színhelyévé ne süllyedjen, mert ellenesetben az alispán gondoskodni fog arról, hogy békés tanácskozást biztosító erélyes előjárásigot váltás fel a mainak helyét. Ezen, a képviselői jog korlátozására irányuló törvénytelen alispáni rendelet ellen a közgyűlésben tiltakozni akarnak; a megyei hatalom által megfélemlített bíró azonban kijelenti, hogy az alispán rendeletét bírálni nem szabad s nem enged meg, hogy ehhez a községi képviselők hozzászóljanak. A községi képviselői jogkörét s a képviselői szólásjogot sértő ezen egész eljárás ellen a képviselők föllebbezéssel akarnak élni, az előjárásigot azonban megtagadja az alispáni rendeletnek másolatban való kiadását, a mennyiben ezt megengedni Csongrád-vármegyében csak megyehatalom jövahagyással lehet.

Ekkor a képviselők a főszolgabíróhoz folyamodnak, hogy adjon nekik engedélyt saját községük levéltárának egyik hivatalos irata lemásolására. Hogy azonban a bíró önkényes eljárása ellen rendes föllebbezési úton kellő időben jogorvoslattal ne lehessen élni, a főszolgabíró még maig sem adott engedélyt a kérdéses alispáni rendelet kiadására. Ily hivatalos erőszakkal őrzött alispáni rendeletek fedezik most Mindszent községének az 1885., 1886. és 1887. évekről szóló váltáspénztári számadásaival szemben fennálló azon kérdést, hogy a községi számvizsgáló-bizottság által kiderített ezekre menő hiányt mi módon sikerült a vármegyén elenyészeltetni.

Ki kell emelnünk, hogy ezen ügy, küldöttség útján Zsilinszky Mihály főispán tudomására juttatott, de a kérdéses számadásokra nehezülő titok leplel ennek dacára levonni nem lehetett.

Hogy Csongrád-vármegyében a ma uralkodó irányzat Zsilinszky Mihály főispánban mily pártos és feltétlenül támogatót talál, felelősközi itt azon körülményt is, hogy a mindszent-i járás szolgabírájával szemben, Csongrád-vármegye alispánja kiderítette és megállapította, hogy iparjogositványok kiadásánál 23 esetben hivatalos hatalommal való visszaélést és zsarolást követett el.

Az illető iparosok, a tőlük jogtalanul felvett pénzeket a mai napig még nem kapták vissza; de arról sem nyertek még a mai napig értesítést, hogy ezen szolgabíró ellen elrendelt fegyelmi vizsgálat el van-e már intézve, s ha igen, miképen?

Az illető szolgabíró hasonló viselkedésével annyira meggyűlöltette magát saját járásában, hogy az ottani megyei képviselők feltétlenül elejtették s küldöttségileg kérték a főispánt, hogy az ő járásuk ettől az embertől megszabadítsassék. De mert az illető a főispán megyei hivatalos lapja szerkesztőjének testvére, annál fogva, dacára annak, hogy a zsarolási esetek miatt az illetőnek kijelölése ellen is tiltakozás történt a kijelölő bizottságban, a főispán maga mellé aljegyzőnek választotta.

Mondanunk sem kell, hogy midőn a közönség a legsúlyosabb fegyelmi vétség ezen nyílt és egyenes pártérből tett palástolását látja, méltó megütözéssel sőt felháborodással vesz tudomást arról, hogy Szentés város főjegyzőjét, kinek jelleméhez és köz-hivataloskodásához a gáncsnak még csak legkisebb árnya sem férhet, ugyanazon Zsilinszky Mihály vezetése alatt, ki büntetlenül tűr el maga mellett egy zsaroló megyei hivatalnokot, fegyelmileg hivatalvesztésre ítéli egy oly cselekményért, melyet hivatalos körén kívül, tehát mint magán ember követett el s mely, mint kihágás, Magyarország bármely bírósága által, a legszigorubb ítélet mellett sem volna csekély pénzbírságnál egyébbel sújtható.

Csongrád-vármegye vezetésének ítélkezését csak az értheti meg, a ki tudja, hogy Szentés város főjegyzője Csongrád-vármegye mai kormányzatával szemben álló független megyei párthoz tartozik, tehát vele szemben éppen ezért az erkölcsi és anyagi megsemmisítésképeit teljes hatályal alkalmazni kell.

Nagyméltóságú miniszter úr!

Kegyelmes urunk!

Számtalan esetet sorolhatnánk még fel Csongrád-vármegye mai vezetésével szemben azon tény igazolására, hogy megyénkben ma minden rendű fontosabb közkérdés és személyi ügy a párturalom által szított bosszú és érdek kielégítése szempontjából nyert elintéztést. De nem kívánjuk Nagyméltóságodat ezen esetek tömeges felsorolásával fárasztani, azonban annak illusztrálására, hogy Zsilinszky Mihály vezetése alatt, ha a pártérdek úgy kívánja, Csongrád-vármegye mai kormányzata még attól sem riad vissza, hogy hivatalos információval Nagyméltóságodat is félrevezesse, meg kell említenünk egy esetet Csongrád-vármegyében, mikor az 1889. december 10-én tartott megyei közgyűlésben a központi választmány megalkított, úgy, hogy ennek tagjai párttekintet nélkül választottak, ezen választás megsemmisítése iránt a tények hamis feltüntetésével a vármegye ügyésze Nagyméltóságodhoz föllebbezést nyújtott be.

Az 1874. XXXIII. t.-c. 12. §-a ugyanis azt rendeli, hogy a központi választmány ügy alakítandó meg, hogy minden választókerületből legalább is két tag választandó be. Az 1889. december 19-én történt választás e tekintetben a törvény minden rendelkezésének teljesen megfelelt; azonban a mennyiben ez a választás a megyei uralom párttekintetét nem elégítette ki, a megyei ügyész által föllebbezést az azon címen, hogy a tápei kerületből csak egy választó választatott be a központi választmányba, pedig mint ez a képviselőválasztók hivatalos névjegyzékének összeállításából világosan kitűnik, nem igaz; mert ezen kerületből Novak József, a tápei kerület országgyűlési képviselője és Eszes Matyás, dorozsmai gözmalom tulajdonos és megyei törvényhatósági bizottsági tag választatott be.

Nagyméltóságod azonban hivatalos föllebbezésének adataihoz — valóság szempontjából — kétség férhessen, megsemmisítette ezen választást s így a tények hamis feltüntetésével Csongrád-vármegye kormányzata által félrevezetve, Nagyméltóságod egy, alapjában törvénytelen miniszteri rendeletet bocsátott ki.

Nagyméltóságú miniszter ur!

Tiszteletteljes panaszunkban igyekeztünk Nagyméltóságoddal megismertetni azon szellemet, mely megyénk közigazgatásának vezetését áthatja. Jól tudjuk, hogy a legveszedelmesebb, mert minden igaz érzést előlő kormányzat, mely tiszta és nemes törekvések leplebe öltözteti az önző célokat és tudjuk azt is, hogy az ily legnehezebb leplezni, mert az ily szellemű kormányzat leginkább igyekszik a formások, az alakszerűségek megtartására, de bizunk Nagyméltóságod igazságszeretetében, hogy nem fog megelégedni panaszaink vizsgálatánál a külsőségek mérlegelésével, hanem ki fogja deríteni a lényegét, a mely ellen irányul a mi tiszteletteljes kérelmünk.

Közöttünk nincs senki sem, a ki bármilyen mást várt volna a múltban, vagy kérne a jövőben a vármegyei kormányzattól, mint az igazságot és a tiszta eljárást, és miután épen ezt nem találjuk meg vármegyénkben, és miután minden reményünket elvesztettük, hogy vármegyénk kormányzata a jelenlegi vezetés mellett megszüntethesse azon bajokat, melyeket panaszunk, mely tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat: méltóztassék vármegyénk és községei igazgatásának ügyét elfogulatlan és a vármegyei kormányzat által nem befolyásolt módon vizsgálat tárgyává tenni, meg lévén győződve arról, hogy ez az egyetlen útja annak, hogy Nagyméltóságod igaz világlátásban lássa helyzetünket.

Nagyméltóságod hivatali elődje, gr. Teleki Géza belügyminiszter ur ily elfogulatlan vizsgálat megtartását kilátásba helyezte, mert belátta, hogy megyénkben a közbéke másként helyre nem állítható. Azóta közállapotunk sokszorosan rosszabbra fordultak és gyűlölséggé vált az, a mi akkor csak közéleti ellenségeskedés volt. A megzavart társadalmi és közéleti nyugalma csak akkor fog helyreállni, ha igazság lesz szolgáltatva; az így értett köznyugalom helyreállítása a mi egyetlen célunk és ennek érdekében el fogunk követni mindent, a mit a törvény a polgároknak jogaik védelmére megenged.

Nagyméltóságú miniszter ur! Minket, kik, mint független polgárok, szokva vagyunk közügyeink intézése körül saját meggyőződésünk szerint eljárni, véleményünktől parancsszóra eltéríteni nem lehet, de a meggyőzésnek szívesen és örömmel engedünk. Nagyméltóságodtól kérjük a meggyőzést, hogy megyei ügyeink intézése pártatlanul igazságos és személyi tekintetek fölött álló, és ha erről meggyőződünk, akkor mi leszünk az elsők, kik azon vármegyei kormányzat intencióinak keresztülvitelét a legkészségebben szolgáljuk, de vétenénk saját legfontosabb érdekeink és igazaink ellen, ha az oly kormányzat ellen, melynek ily tényei vannak, melyet a változó szellem vezet, nem folytatnánk jogaik biztosítására a küzdelmet a végső erőfeszítéssel mindaddig, míg azok, kiket mi a bajok okozóinak tartunk, megyénk kormányzatának céljól el nem távolítottunk.

Mely tisztelettel maradtunk

Nagyméltóságodnak alávetatos szolgálói:
(Következnek az aláírások.)